

„Przegląd państwowych układów współrzędnych płaskich stosowanych do tworzenia map w Polsce po 1945 roku”

Autor: Arkadiusz Piechota

„Przegląd państwowych układów współrzędnych płaskich stosowanych do tworzenia map w Polsce po 1945 roku”

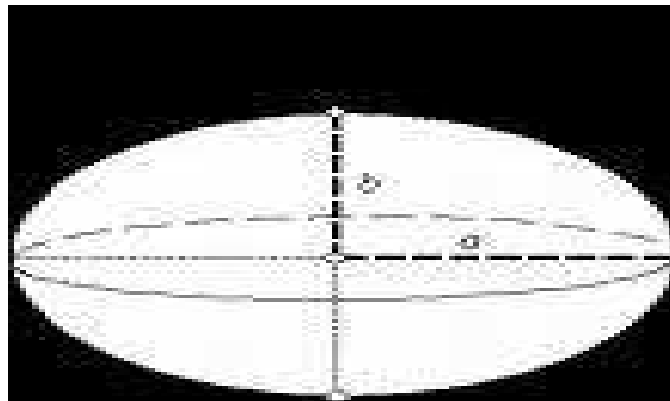
Plan wykładu:

1. Czym jest odwzorowanie kartograficzne i do czego nam służy
2. Rodzaje odwzorowań kartograficznych
3. Odwzorowania stosowane w Polsce
4. Czym jest układ współrzędnych płaskich i do czego służy
5. Rodzaje układów współrzędnych płaskich w Polsce

1. Czym jest odwzorowanie kartograficzne i do czego nam służy

Odwzorowanie (mat.) – przyporządkowanie każdemu elementowi pewnego zbioru dokładnie jeden element innego zbioru.

Odwzorowanie kartograficzne – polega na zrzutowaniu (przyporządkowaniu) powierzchni sfery lub dwuosiowej elipsoidy obrotowej na płaszczyznę.

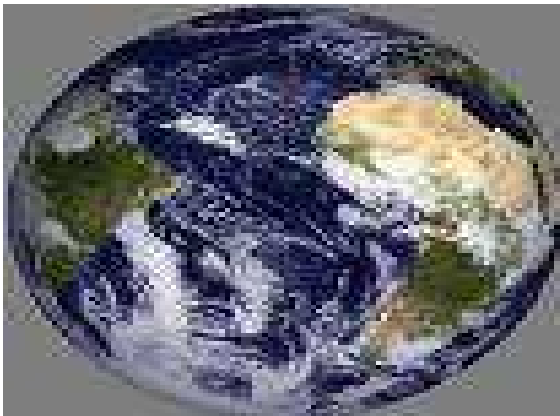

Rys. 1 Dwuosiowa elipsoida obrotowa

1. Czym jest odwzorowanie kartograficzne i do czego nam służy

Odwzorowania kartograficzne służą nam do opracowania map naszego globu w różnych skalach.

Niestety nie da się przenieść mapy ze sfery na płaszczyznę bez pewnych deformacji. W wyniku tych deformacji nie zostają zachowane proporcje między danymi kątami, odległościami oraz polami powierzchni.

W klasycznej kartografii stosuje się dwa typy odwzorowań:

- równokątne
- równopolowe

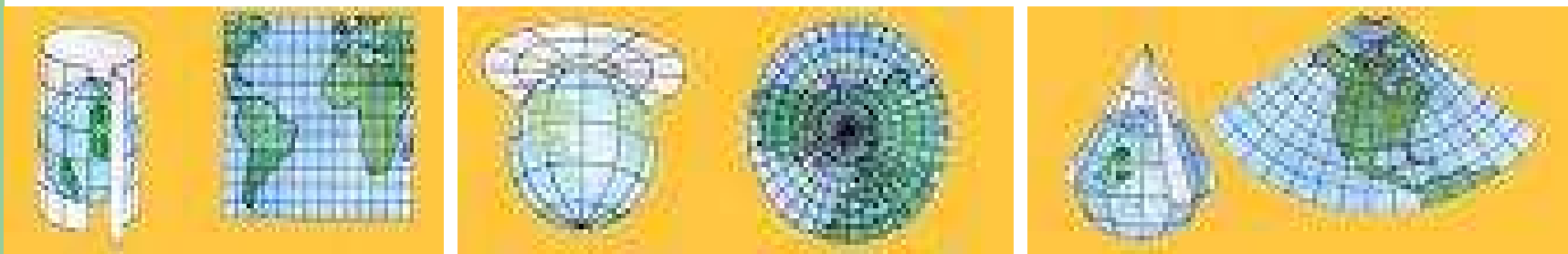
2. Rodzaje odwzorowań kartograficznych

Ponadto w kartografii zastosowanie mają trzy rodzaje odwzorowań:

- walcowe

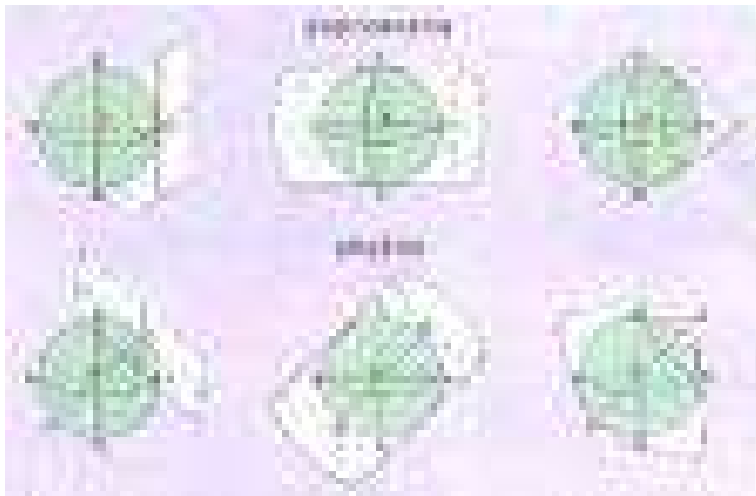
- azymutalne (płaszczyznowe)

- stożkowe

Dane odwzorowanie stosuje się w zależności od kształtu odwzorowywanej powierzchni.

2. Rodzaje odwzorowań kartograficznych

Każde z trzech wymienionych odwzorowań może być ustawione względem figury Ziemi:

- podłużnie
- poprzecznie
- skośnie

3. Odwzorowania stosowane w Polsce

Odwzorowania te to:

- Odwzorowanie azymutalne skośne sieczne, zwane quasi-stereograficznym. Jego matematyczny opis podał na początku lat 20 XX wieku Francuz Roussilhe.
- Odwzorowanie walcowe poprzeczne, zwane odwzorowaniem Gaussa – Krugera, które powstało na początku XIX wieku i stosowane jest do dziś na całym świecie.

4. Czym jest układ współrzędnych płaskich i do czego służy

Układ współrzędnych płaskich – układ współrzędnych kartezjańskich x i y jednoznacznie określający położenie danego punktu na płaszczyźnie.

Układ współrzędnych płaskich pozwala nam na przejście ze współrzędnych geograficznych (ϕ i λ) lub geodezyjnych (B i L) na sferze (elipsoidzie) na płaszczyznę w celu tworzenia mapy.

5. Rodzaje układów współrzędnych płaskich w Polsce

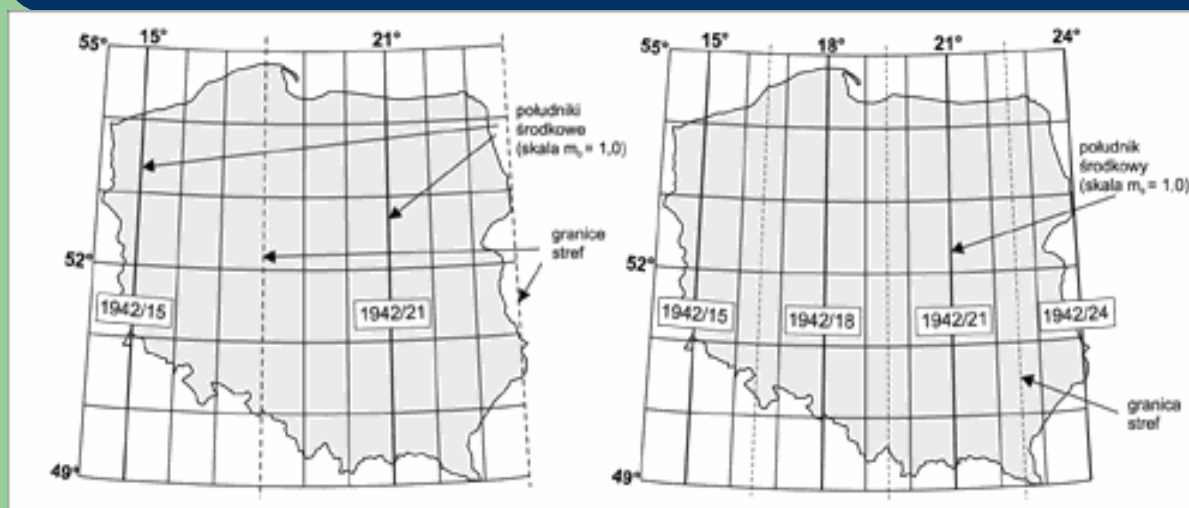
Różne państwowe układy współrzędnych można sklasyfikować przede wszystkim pod względem przyjętej matematycznej powierzchni odniesienia czyli elipsoidy.

W Polsce, podobnie jak w innych państwach byłego układu warszawskiego, obowiązywała od roku 1952 elipsoida KRASOWSKIEGO z punktem przyłożenia w Pułkowie pod Moskwą .

Po upadku komunizmu w Polsce przyjęto nową elipsoidę zwaną GRS-80 (WGS-84).

Różnica między nimi polega głównie na różnicy długości głównych osi a i b oraz orientacji w przestrzeni.

„Układ 1942”

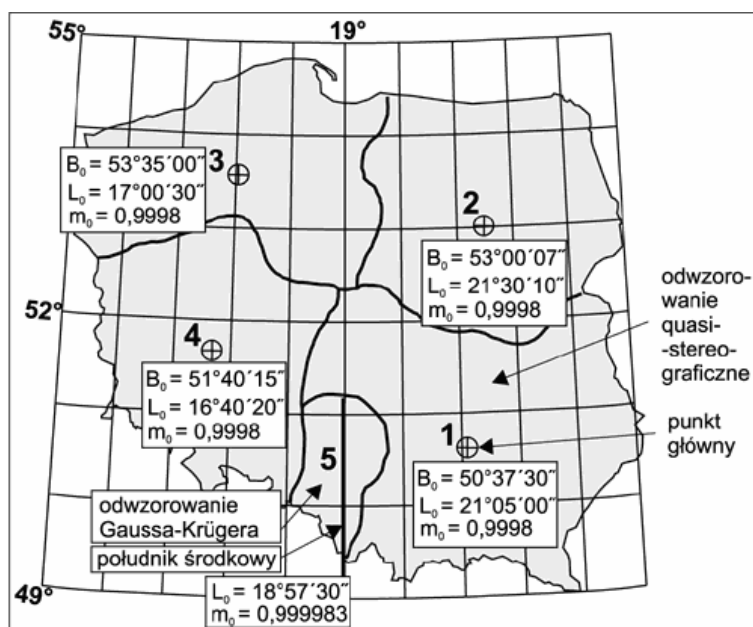
Odzworowanie
równokątne Gaussa –
Krugera elipsoidy
Krasowskiego.

Występują dwa
podsystemy:

- Odzworowanie w pasach 6° dla map w skali 1:10000 i mniejszych
- Odzworowanie w pasach 3° dla map w skali 1:5000 i większych

Wprowadzony w 1952 roku

„Układ 1965”

Podział kraju na 5 stref

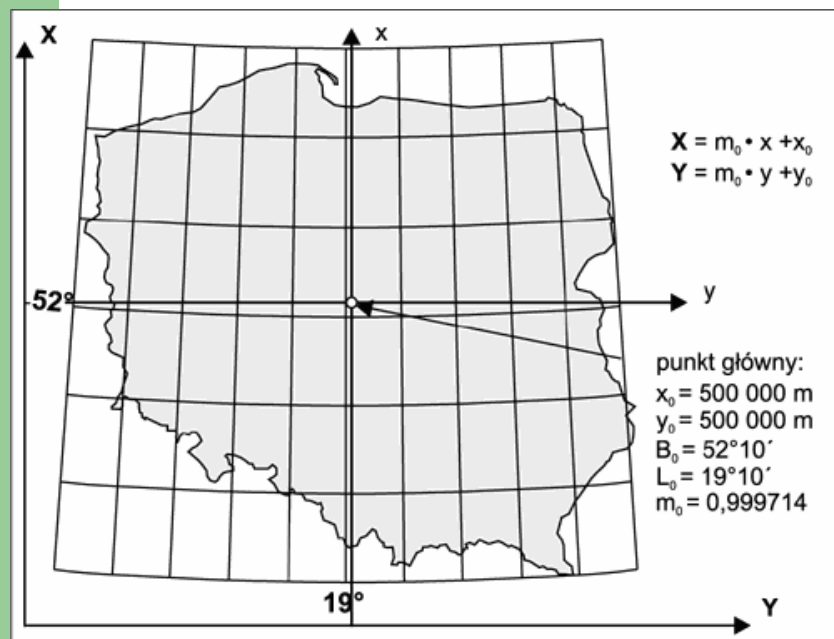
W strefach 1,2,3,4 odzworowanie równokątne quasi - stereograficzne elipsoidy Krasowskiego.

W strefie 5 równokątne Gaussa – Krügera elipsoidy Krasowskiego.

Podstawowy układ do tworzenia map w skalach od 1:500 do 1:50000

Wprowadzony w życie w 1968 roku

„Układ 1980”

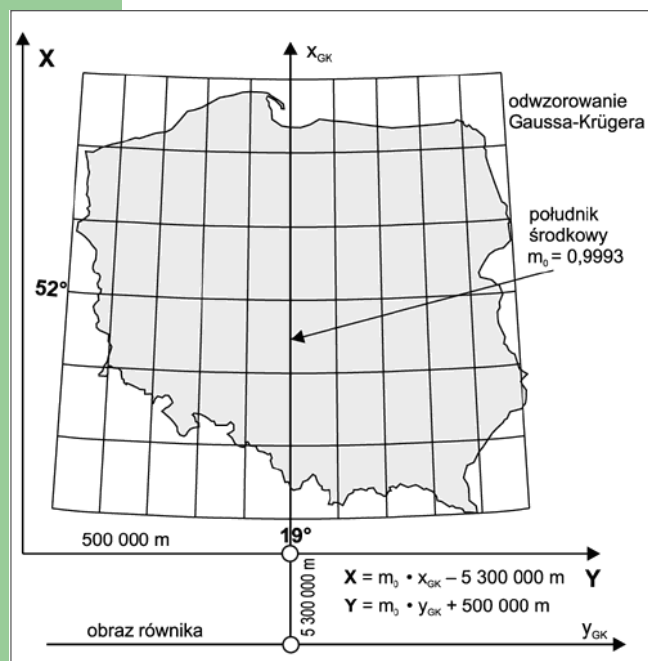

Jest uzupełnieniem „układu 1965”

Odwzorowanie równokątne quasi
- stereograficzne elipsoidy
Krasowskiego.

Jednolity dla całego kraju

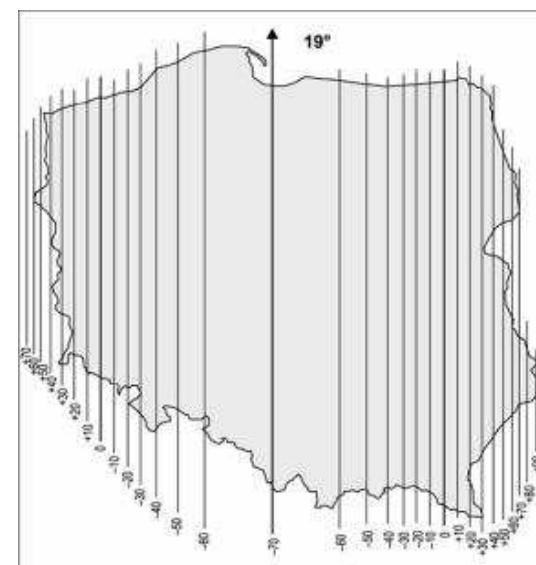
„Układ 1992”

Odzworowanie równokątne Gaussa
– Krügera elipsoidy GRS 80

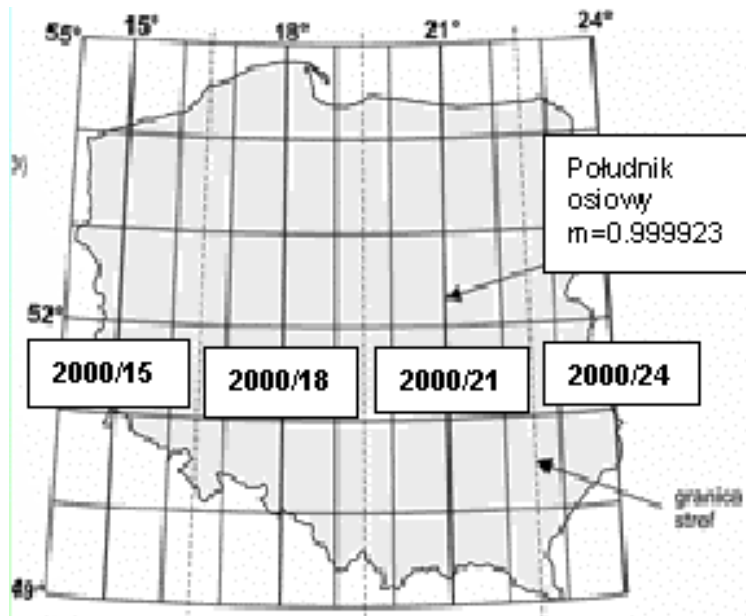
Jednolity układ współrzędnych dla
całego kraju

Dla map małoskalowych

Linie zniekształceń

„Układ 2000”

Odwzorowanie równokątne
Gaussa – Krugera elipsoidy
GRS 80

Podział kraju na cztery pasy
południkowe po 3°

Do końca 2009 roku ma
całkowicie zastąpić „układ
1965”

Literatura

1. Czarnecki R.; 2000, „Geodezja wyższa w zarysie”, PWN, Warszawa;
2. Kadaj R. J.; 2002, „Polskie układy współrzędnych – formuły transformacyjne, algorytmy i programy”, Rzeszów;
3. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8 sierpnia 2000; „W sprawie państwowego systemu odniesień przestrzennych”;
4. Wytyczne techniczne „*Formuły odwzorowawcze i parametry układów współrzędnych*”; 2001, GUGiK, Warszawa;

„Przegląd państwowych układów współrzędnych płaskich stosowanych do tworzenia map w Polsce po 1945 roku”

Dziękuję!!!